

succulenta

MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDS-BELGISCHE VERENIGING
VAN LIEFHEBBERS VAN CACTUSSEN EN ANDERE VETPLANTEN

Echinocereus laui

Foto: W. Sterk

ISSN 0039-4467

68ste JAARGANG
No. 12
DECEMBER 1989

December

Het is alweer december! Wat een originele opmerking! Net zo iets als te zeggen dat de tijd zo vlug voorbij gaat. Niemand bestrijdt het: het is een waarheid als een koe! Maar ondertussen is het december en de feesten liggen voor ons met de kortste dag. Daarom wil ik beginnen met wat ik vorige maand geschreven heb: u aan te sporen om de zaadlijst van ons Clichéfonds te bestuderen en uw keuze te bestellen. U doet er niet alleen uzelf een plezier mee door het genoeg dat u ondervindt met zaaien, maar ook ondersteunt u onze vereniging door zaad te bestellen. Iedereen weet het toch: gezamenlijk moeten wij onze vereniging tot bloei brengen. Geschenken zijn er ongetwijfeld nodig voor de komende feestdagen, ook onze club kan ze leveren, zoals de kalender en andere artikelen, kijkt u maar eens in ons blad. Terwijl ik dit schrijf, schijnt de zon volop, het is een prachtige morgen. Maar ik beseef goed dat wanneer het over een paar weken zo'n mooi, helder weer is, het vriest dat het kraakt! Hopelijk overvalt de vorst u niet en hebt u tijdig de nodige maatregelen genomen om dat het hoofd te bieden. Isolatie en verwarming! Belangrijke onderwerpen en zo u daarover informatie nodig hebt, kunt u dat in ons blad nalezen. Artikelen over isolatie en verwarming zijn in de jaargangen '87 en '88 te vinden. Hebt u wel eens planten door de vorst verloren? Ik hoop van niet, maar het zal iedereen of bijna iedereen wel eens zijn overkomen. Een plotsteling nachtvorst of het uitvallen van de verwarming en het leed is geschied. Veel succulenten kunnen tegen een stootje. Goed afgehard en droog kunnen ze wel wat kou aan. Maar niet alle succulenten! Tegenwoordig zijn er veel soorten die beslist een broertje er aan dood hebben wanneer de temperatuur in de buurt van het vriespunt komt. Nu ik dit schrijf, schiet mij te binnen hoe men vroeger trachtte de winter te overwinnen. Kassen die men ingroef, rieten matten, kachels die men stookte met houtzaagsel, wat men al niet verzon om de winter door te komen, men haalde al de planten binnenshuis, maar daar waren zonder centrale verwarming genoeg vertrekken waar het ook vroom! Veel huizen hadden toen wel, wat tegenwoordig in moderne huizen ontbreekt, een kelder. Dus alles daarin. Zo overleefde men de winter en met succes! Ik wil niet zeggen dat het tegenwoordig zonder enige moeite kan. Zeker niet! Denk maar eens aan de kosten. Maar als ik bij sommige liefhebbers zie hoe handig en doeltreffend zij hun kas verwarmen en isoleren met de moderne middelen, dan sta ik dikwijls paf! Een hemelsbreed verschil met vroeger.

De winter is misschien ook de tijd om eens bij elkaar op bezoek te gaan. De planten zijn wel in rust, maar er is nog genoeg te zien. 's Zomers heeft men zo weinig tijd, zegt men. Onderling contact is toch een van de beste manieren om de kennis te vergroten en wie weet de verzameling aan te vullen! Nog drie of vier maanden en onze succulenten wordt nieuw leven in geblazen! De kringloop begint opnieuw. Teleurstellingen van het vorig jaar zijn vergeten. Hoopvol gaan wij het nieuwe groeiseizoen in! Prettig feestdagen!

J.H. Defesche

Echinocereus laui Frank

A.B. PULLEN

Mijn exemplaar heeft een diameter van 4 cm bij een hoogte van 6 cm. Volgens de beschrijving kan het cilindrische plantelichaam tot 10 cm lang worden. Op latere leeftijd vormt het dan vanuit de basis kleine groepen. Deze cactus telt ongeveer 15 ribben, die soms sterk gedraaid zijn. De areolen dragen elk ongeveer 20 witte randdoorns, die 0,5-1 cm lang zijn. Als jonge plant maakt hij dan ook een witte indruk. Wanneer de plant wat ouder wordt verschijnen de 4 roodbruine middendoorns. Deze middendoorns zijn veel langer dan de randdoorns, wel 2-3 cm lang. Het aantal middendoorns neemt toe bij het ouder worden.

Deze gang van zaken zorgt ervoor, dat het uiterlijk van jonge planten nogal wat verschilt van dat van bloeibare planten; zaailingen tot ongeveer 3 à 4 cm hoog maken een spierwitte indruk, bloeibare planten met middendoorns zien er opeens heel anders uit. Bij het verschijnen van de middendoorns is de plant ook bloeibaar, een verschijnsel dat we bij meerdere cactussoorten zien.

De bloem is roze van kleur. De bloemblaadjes hebben een iets donkerder middenstreep. De bloem heeft een doorsnede van 3-4 cm. De stijl is wit, de stempel is groen.

Echinocereus laui is afkomstig uit de Mexicaanse deelstaat Sonora, waar hij bij Yecora op rotsachtige grond onder eiken groeit. Deze soort werd ontdekt door Alfred B. Lau, wiens naam dan ook als soortsaanduiding voor deze plant gebruikt is.

Cultuur: zonnig en warm, niet te veel water in de zomer, 's winters droog bij een minimumtemperatuur van 6 °C. Het substraat dient goed doorlatend te zijn, daar deze cactus vrij vochtgevoelig is. Overigens is deze soort niet moeilijk uit zaad op te kweken. De vier exemplaren in mijn verzameling zijn zaailingen van 1981. Het eerste exemplaar bloeide in de zomer van 1984.

Beatrixlaan 10, 7711 KG Nieuwleusen

*
* *

Echinocereus laui Frank 1978

W.J.M. STERK

Het is nu tien jaar geleden, dat Dr. Gerhard Frank deze soort beschreef in *Kakteen* en andere *Sukkulenten*. Dit prachtige plantje werd in 1974 door Dr. Alfred Lau in de omgeving van de ranch El Trigo, bij Yecora, in de Mexicaanse staat Sonora gevonden, op een rotsachtige bodem onder eiken. Er staat niet bij welke soort eiken. Er zijn nogal wat soorten, waarvan een aantal door kleine harde, leerachtige blaadjes, aan grote droogte is aangepast. Deze soorten worden soms niet meer dan één meter hoog.

Echinocereus laui is een dichtbedoornde soort, die niet meer dan tien centimeter hoog wordt en maar vier centimeter dik. Ze vormt veel spruiten, volgens de beschrijving wel twintig. We kunnen het dan ook wel een zodevormende soort noemen. De enigszins langwerpige areolen staan dicht bij elkaar. Ze dragen veertien tot zestien witte randdoorns. De meestal vier middendoorns zijn tot drie centimeter lang; soms zijn ze wit, maar meestal lichtbruin tot donker roodbruin. De bloemen zijn lilaroze, met een iets donkerder

middenstreep op de binnenste bloemblaadjes. De bloemen zijn niet meer dan vier centimeter in diameter en ongeveer even lang. Op het kleine vruchtbe-ginsel en de dunne bloembuis staan ongeveer vijftien areolen met twaalf tot zestien dunne borstels, met daartussen fijne witte gekrulde haren.

Het is een van de vele door Lau gevonden nieuwe soorten en één van de mooiste aanwinsten van de laatste jaren.

In cultuur leveren de planten weinig problemen op. Veel licht is zeker nodig om ze goed in bloei te krijgen, maar dat geldt voor alle soorten van dit geslacht. Ze groeien in iedere voor cactussen geschikte grond. Enten is zeker niet noodzakelijk, al zullen planten op eigen wortel wel regelmatig gecontro-leerd moeten worden en op tijd in verse grond verpot moeten worden. Ook dat geldt voor de meeste cactussoorten. Hoewel ik er geen ervaring mee heb, lijken deze planten mij zeer geschikt voor lavacultuur. Het is wel zeker dat deze soort tot de beste uit dit geslacht behoort voor kleine verzamelingen. Frank rekent *E. laui*, de later ontdekte en nog weinig verspreide soort *E. pa-manosiorum* Lau (Cact. Suc. Mex. XXXVI, 1981: 36-40) en de al langer bekende soorten *E. armatus*, *E. schwarzii*, *E. adustus* en *E. palmeri* tot een groep. Nigel Taylor is van mening, dat deze soort meer verwant is met *E. pul-chellus*.

Ik begrijp niet goed hoe Taylor daartoe is gekomen, zeker niet als we veel waarde hechten aan de zaadkenmerken.

Naar mijn mening is een in alle opzichten kloppende indeling van het geslacht *Echinocereus* in groepen van natuurlijke verwantschap nu nog niet mogelijk. Het voortzetten van een indeling zoals opgezet door Schumann, heeft eveneens weinig zin. Het blijft dus een min of meer kunstmatige zaak, met een sterk persoonlijke voorkeur.

Wevestraat 89, 5708 AE Helmond

*
* * *

Het geslacht *Matucana* Br. & R. (XXVI)

R. BREGMAN, A. MEERSTADT, P. MELIS EN A.B. PULLEN

De Haynei-groep

Als laatste van de 4 soortengroepen van het geslacht *Matucana* zullen wij nu de haynei-groep voor het voetlicht brengen. Naast de 2 "buitenbeentjes" *M. oreodoxa* en *M. aureiflora* horen in deze groep alle dichtbedoornde *Matucana*'s thuis die Backeberg tot *Matucana* en niet tot *Submatucana* rekende. Tengevolge van de enorme variabiliteit van deze planten zijn wij de laatste 30 jaar bedolven onder een stortvloed van namen, voornamelijk afkomstig van de heren Rauh, Backeberg, Ritter en Knize. Wij hebben geprobeerd om hierin enige duidelijkheid en ordening aan te bren-gen. Ons is gebleken dat zoiets alleen mogelijk is na een drastische reductie van het aantal soorten. Of dit een juiste benadering is, zal grondig veldwerk in de toekomst moeten uitwijzen.

Taxonomie

Zeer veel namen zijn in de loop van de laatste 30 jaar gegeven aan planten die op grond van hun zaadstructuur tot de hayneigroep behoren. On-derstaande lijst geeft daar blijk van. Vele van deze namen zijn ongeldig en al-weer geniet de Heer Knize de twijfelachtige eer om kampioen te zijn in het creëren van nomina nuda.

Matucana huarinensis
cultuurplant

Matucana herzogiana KK 565
cultuurplant

Foto's P. Melis

De volgende taxa behoren tot de haynei-groep:

aureiflora Ritter
blancii Backbg.
blancii var. nigriarmata Backbg.
breviflora Rauh & Backbg.
brunescens Backbg.
calocephala Skarupke
cereoides Rauh & Backbg.
comacephala Ritter
crinifera Ritter
elongata Rauh & Backbg.
haynei (Otto) Br. & R.
herzogiana Backbg.
hystrix Rauh & backbg.
hystrix var. atrispina Rauh & Backbg.
hystrix var. umadeavoides Rauh & Backbg.
megalantha Ritter

mirabilis Buining
multicolor Rauh & Backbg.
oreodoxa Ritter
setosa Ritter
supertexta Ritter
variabilis Rauh & Backbg.
variabilis var. fuscata Rauh & Backbg.
winteri Ritter
yanganucencis Rauh & Backbg.
yanganucencis var. albispina Rauh & Backbg.
yanganucencis var. fuscispina Rauh & Backbg.
yanganucencis var. longystila Rauh & Backbg.
yanganucencis var. parviflora Rauh & Backbg.
yanganucencis var. salmonea Rauh & Backbg.
yanganucencis var. setosa Ritter
yanganucencis var. suberecta Rauh & Backbg.

Daarbij komen dan nog de nomina nuda:

armilata n.n.
atrispina n.n.
aureiflora var. elata n.n.
axiosa n.n.
blancii var. platygona n.n.
blanicostata n.n.
carneoflora n.n.
cephalophora n.n.
clavispina n.n.
colorisplendida n.n.
colorisplendida var. grandiflora n.n.
comacephala var. lutea n.n.
comacephala var. luteispina n.n.
haynei var. erectipetala n.n.

haynei var. gigantea n.n.
haynei var. grandiflora n.n.
herzogiana var. perplexa n.n.
hystrix var. nigrispina n.n.
intermedia n.n.
lutea n.n.
luteispina n.n.
multicolor var. armilata n.n.
robusta n.n.
radians n.n.
villarica n.n.
violaciflora n.n.
yanganucencis var. grandiflora n.n.

In het verleden zijn Kimnach en Donald de enige auteurs geweest die het aangedurfd hebben om deze planten te ordenen. Als we *M. oreodoxa* en *M. aureiflora* even buiten beschouwing laten (beide werden in 1965 beschreven), erkende Kimnach (1960) slechts één soort: *Borzicactus haynei*. Donald onderscheidde in 1973 3 soorten: *Borzicactus haynei* (verdeeld in de 4 variëteiten *haynei*, *atrispina*, *perplexa* en *breviflora*), *B. variabilis* en *B. mirabilis*.

Naar onze mening kan bovenstaande "waslijst" van namen het beste tot 4 soorten worden gecombineerd, te weten:

1. *M. oreodoxa*
2. *M. aureiflora*
3. *M. haynei*
4. *M. comacephala*

Van deze 4 soorten vallen *M. oreodoxa* en *M. aureiflora* duidelijk "uit de toon". Deze 2 soorten lijken qua habitus eerder thuis te horen in de aurantiaca-groep maar qua zaadstructuur horen beide in de *haynei*-groep thuis. Ook de bloem wijkt zo sterk van de typische Matucana-bloem af dat Ritter beide soorten een aparte status meende te moeten toekennen, resp. behorende tot het geslacht *Eomatucana* en het ondergeslacht *Incaia*. Toch vormen beide soorten typische Matucana-zaden en -vruchten, redenen waarom wij deze planten in afwachting van nadere gegevens voorlopig tot het geslacht Matucana rekenen.

Alle overige soorten en variëteiten, al dan niet geldig beschreven, kunnen in 2 soorten worden ondergebracht: *M. haynei* en *M. comacephala*. Deze indeling zal bij veel liefhebbers op bezwaren stuiten maar het is ons onmogelijk gebleken om binnen deze plantengroep meer soorten te onderscheiden. Vooral in de laatste 30 jaar zijn vele lokale vormen als soort of variëteit beschreven, o.a. door Rauh, Backeberg en Ritter. Deze planten verschillen slechts in bedoorning; bloem, vrucht en zaad zijn nagenoeg identiek. De natuurlijke populaties zijn echter zo enorm variabel dat de ene lokale vorm niet d.m.v. een duidelijke beschrijving van de andere lokale vorm gescheiden kan worden. Met andere woorden, in een populatie van b.v. *M. yanganucensis* komen exemplaren voor die aan de beschrijving van *M. haynei* voldoen en omgekeerd. Als we nu voor *M. yanganucensis* een geëmendeerde (= herziene) beschrijving zouden opstellen zodanig dat alle individuen van deze soort hieraan beantwoorden, dan is deze beschrijving van toepassing op zeer vele, vroeger als aparte soort beschreven Matucana's. Helaas hebben we geen andere keus want alle individuen van een populatie *M. yanganucensis*, hoe verschillend van uiterlijk deze ook mogen zijn, behoren tot één voortplantingsgemeenschap en dus tot één soort.

Het komt ons voor dat een aantal auteurs in enkele gevallen een afwijkend ecotype binnen een variabele populatie bewust eruit gepikt hebben en als nieuwe soort of variëteit beschreven heeft. Daardoor zijn de type-planten van *M. yanganucensis*, *M. hystrix* en *M. breviflora* afwijkend van de typische *M. haynei* en als zodanig goed herkenbaar, maar als men deze planten in de natuur ziet of in de kas zaait, dan komen er allerlei van het type afwijkende vormen voor.

M. comacephala komt als enige wel in aanmerking voor de status van "soort" door de borstelachtige bedoorning die in de kop van de plant als een kuif omhoog staat en door de slanke bloem.

Wij hebben bepaald niet de illusie dat iedere liefhebber nu alle zijn of haar dichtbedoornde Matucana's van het etiket "Matucana haynei" zal voorzien.

De systematiek van Backeberg lijkt nog steeds heilig, vooral door toedoen van de commercie die gebaat is bij een zo groot mogelijk aantal geslachten, soorten en variëteiten. Ons eigen clichéfonds vormt wat dit betreft geen uitzondering. Maar iedereen die in Peru deze Matucana's heeft gezien, zal moeten toegeven dat deze planten in hun totaliteit niet noemenswaardig van elkaar verschillen. Deze problematiek zal in deel XXIX nader worden toegelicht.

Planten die tot de haynei-groep behoren, voldoen alle aan de volgende beschrijving (de kenmerken van *M. oreodoxa* en *M. aureiflora* zijn, indien afwijkend, tussen haakjes vermeld):

Bedoorning in het algemeen dicht (open), randdorens 14-45 (4-14), borstelachtig, wit tot lichtbruin; middendorens 1-20 (0-4), donkerder gekleurd dan de randdorens.

Bloem rose tot rood (geel tot oranje), ovarium en bloembuis kaal (kaal of behaard); nektarkamer afgesloten door een diafragma dat gevormd wordt door de basis van de primaire meeldraden (geen diafragma bij *M. oreodoxa*).

Zaad dofzwart, bedekt met onregelmatig gescheurde, geelbruine arillusresten; ongeveer even breed als hoog of hoger dan breed; dorsaal en ventraal weinig of niet verbreed; zaadoppervlak met onregelmatige groeven en bulten; cuticula sterk geplooid; testacellen in het apikale deel enigszins convex, in het basale deel sterk afgeplat. Hilum meestal iets verdiept; hilumweefsel goed ontwikkeld zodat de "hilumcup" hiermee volledig opgevuld is, hoogstens is er een klein gat ter hoogte van de navelstreng in het hilum aanwezig. Embryo iets krom. (zie voor een tekening van het zaad deel IV, *Succulenta* 65 (11), p. 244, 1986, deel VII, *Succulenta* 66 (3), p. 57, 1987, en voor een SEM-foto deel II, *Succulenta* 65 (8), p. 168, 1986).

Onze indeling van de haynei-groep ziet er als volgt uit (een volledige synoniemenlijst zal gegeven worden bij de bespreking van de soorten afzonderlijk):

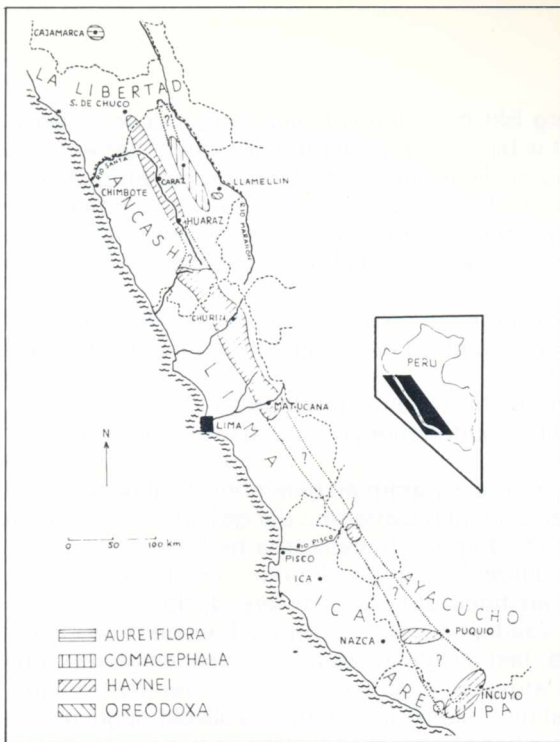
1. *M. oreodoxa* (Ritter) Slaba.

2. *M. aureiflora* Ritter. Syn.: *M. aureiflora* var. *elata*.

3. *M. haynei* (Otto) Br. & R. Syn.: *M. armilata*, *M. atrispina*, *M. axiosa*, *M. blancii*, *M. blancii* var. *nigriarmata*, *M. blancii* var. *platygona*, *M. breviflora*, *M. cereoides*, *M. clavispinga*, *M. colorisplendida*, *M. colorisplendida* var. *grandiflora*, *M. elongata*, *M. haynei* var. *erectipetala*, *M. haynei* var. *gigantea*, *M. haynei* var. *grandiflora*, *M. herzogiana*, *M. herzogiana* var. *perplexa*, *M. hystrix*, *M. hystrix* var. *atriispina*, *M. hystrix* var. *nigrispina*, *M. hystrix* var. *umadeavoides*, *M. megalantha*, *M. multicolor*, *M. multicolor* var. *armilata*, *M. radians*, *M. robusta*, *M. setosa*, *M. supertexta*, *M. varibilis*, *M. variabilis* var. *fuscata*, *M. villarica*, *M. violaciflora*, *M. winteri*, *M. yanganucensis*, *M. yanganucensis* var. *albispina*, *M. yanganucensis* var. *fuscispina*, *M. yanganucensis* var. *grandiflora*, *M. yanganucensis* var. *longistyla*, *M. yanganucensis* var. *parviflora*, *M. yanganucensis* var. *salmonea*, *M. yanganucensis* var. *setosa*, *M. yanganucensis* var. *suberecta*.

4. *M. comacephala* Ritter. Syn.: *M. calocephala*, *M. cephalophora*, *M. comacephala* var. *lutea*, *M. comacephala* var. *luteispina*, *M. crinifera*, *M. lutea*, *M. luteispina*.

M. brunescens, *M. mirabilis*, *M. blanicostata*, *M. carneoflora*, *M. intermedia* en *M. rarissima* zijn niet in bovenstaande rangschikking opgenomen. *M. mirabilis* (syn. *M. variabilis* var. *mirabilis*), in 1963 door Buining beschreven, is mogelijk van hybride-oorsprong. De zaden zijn intermediair tussen *Loxanthocereus* en *Matucana*; de bloem doet sterk aan *Loxanthocereus*

Geografische verspreiding van de soorten van de haynei-groep. Gestippelde gebieden zijn vermoedelijke groeiplaatsen (zie tekst).

denken. In elk geval is deze plant beslist geen *Arequipa*, wat Backeberg veronderstelde.

M. rarissima is volgens Ritter eveneens een hybride, en wel van *Oreocereus ritteri* en *Matucana multicolor*.

De overige 4 "soorten" zijn ons onbekend; op grond van de zaadstructuur behoren deze planten tot de haynei-groep.

Verwantschappen

De haynei-groep als geheel is waarschijnlijk de oudste (lees: de meest oorspronkelijke) soortengroep binnen het geslacht *Matucana*. Het vermoeden bestaat dat de zuilvormige planten (*M. haynei*, *M. comacephala*) primitiever zijn dan de meer bolvormige planten (*M. aureiflora*). Dit vermoeden is o.a. gebaseerd op de overeenkomst van deze zuilvormige Matucana's met het geslacht *Oreocereus* (behaarde areolen!) en het zeer grote verspreidingsgebied (Zuid- en Midden-Peru) dat nauw aansluit bij het verspreidingsgebied van verwante geslachten zoals *Oreocereus*, *Cleistocactus*, *Arequipa* e.a. De haynei-groep staat dus in evolutionair opzicht dichter bij de andere geslachten van het subtribus *Borzicactinae*; de eerder besproken overige 3 Matucana-soortengroepen zijn later ontstaan. Deze theorie is in strijd met de mening van Buxbaum, die in het veeldelige werk van Krainz schrijft dat de zuidelijke Matucanasoorten nu juist het meest ontwikkeld zijn. Hij baseert dit op de aanname dat *Borzicactus (Seticereus) icosagonus*, die in de grensstreek van Peru en Ecuador groeit, zeer nauw met het geslacht *Matucana* verwant zou zijn. Wij zijn het met deze stelling oneens; alle relevante kenmerken van *Matucana*'s wijzen meer in de richting van verwantschap met meer zuidelijk voorkomende geslachten als *Oreocereus* en *Arequipa*.

M. oreodoxa en *M. aureiflora* zijn fylogenetisch moeilijke soorten. Deze planten wijken in habitus en bloem zo sterk af dat hier sprake moet zijn van ofwel een langdurige en geïsoleerde ontwikkeling ofwel kruisingen (maar waarmee?).

Dit laatste komt in de natuur waarschijnlijk vaker voor dan wij denken. Kruising zou een belangrijke oorzaak kunnen zijn van de enorme variabiliteit van de Matucana's sensu Backeberg: op plaatsen waar twee ontwikkelingslijnen elkaar ontmoeten, komen vaak planten voor met intermediaire kenmerken. Bij de eerder behandelde soortengroepen hebben we dit kunnen zien bij b.v. *M. weberbaueri* (aurantiaca-groep / paucicostata-groep) en *M. intertexta* var. *celendinensis* (intertexta-groep / aurantiaca-groep). In het noordelijk verspreidingsgebied van de haynei-groep zien we ook dergelijke verschijnselen. Hier komen planten uit de haynei-groep in contact met planten die tot de aurantiaca-groep behoren.

Voorbeelden zijn de noordelijke vormen van *M. comacephala* ('spec. Pomabamba') en *M. haynei* (*M. yanganucensis*). Deze planten vertonen vooral wat betreft de zaden duidelijke affiniteit met de aurantiaca-groep. In populaties van *M. yanganucensis* komen exemplaren voor die ook in habitus aan *M. aurantiaca* doen denken. Het selectieproces is hier kennelijk nog in volle gang.

Op grond van de grote diversiteit aan Matucana-vormen in midden-Peru (vooral in het departement Ancash) en de betrekkelijk geringe afstand tot het areaal van het verwante geslacht *Oreocereus* nemen we aan dat daar de eerste Matucana's zijn ontstaan. Volgens deze redenering zouden *M. comacephala* en *M. haynei* de meest primitieve soorten zijn. Beide hebben de zuilvormige en dichtbedoornde habitus van *Oreocereus* behouden. Van hier uit heeft zich een ontwikkeling voorgedaan in verschillende richtingen, één in noordelijke richting waarbij de bolvormige habitus ging domineren (*M. yanganucensis*) en één in zuidelijke richting waaruit zeer sterk bedoornde vormen (*M. multicolor*) zijn voortgekomen.

Geografische verspreiding

Het areaal van de haynei-groep is getekend in bijgaand kaartje. Van de 4 door ons onderscheiden Matucana-soortengroepen beslaat het areaal van de haynei-groep verreweg de grootste oppervlakte; het strekt zich uit van ca. 8° Z.B. tot ca. 15° Z.B. in een smalle strook langs de pacifische flanken van de Andes, soms ook in het centrale deel van de Andes b.v. in het dal van de Rio Santa in het departement Ancash. De soorten van de haynei-groep zijn allemaal uitgesproken hooggebergteplanten: de verticale verspreiding varieert van ca. 2000 m tot meer dan 4000 m boven zeeniveau.

In het noordelijke deel van het areaal zien we een concentratie van verschillende vormen in het departement Ancash. In het dal van de Rio Santa tussen de Cordillera blanca en de Cordillera negra komen vormen van *M. haynei* voor (de door Rauh en Backeberg beschreven *M. yanganucensis*). Deze kunnen plat bolvormig met een korte open bedooring of dik zuilvormig met een dichte lange bedooring zijn. Deze dicht bedoornde vormen zijn in een aantal gevallen als aparte soorten beschreven (o.a. *M. megalantha* Ritter, *M. herzogiana* Backeberg, *M. blancii* Backeberg). De door Ritter beschreven *M. winteri*, ook een dicht bedoornde plant, vormt de meest noordelijk gelegen groeiplaats van *M. haynei* bij Santiago de Chuco in het departement La Libertad. Meer naar het oosten, in het dal van de Rio Marañon (eveneens in het departement Ancash) kunnen we *M. comacephala* en *M. oreodoxa* aantreffen.

De meest noordelijk voorkomende soort van de haynei-groep is *M. aureiflora*, die groeit in het departement Cajamarca bij de stad met dezelfde naam. De groeiplaats van deze plant ligt ongeveer 100 km verwijderd van het

hoofdareaal van de haynei-groep. Hier is waarschijnlijk sprake van een relict-areaal, een overgebleven klein stukje van een vroeger veel groter gebied. In het zuidelijk van Ancash gelegen departement Lima komt slechts *M. haynei* voor met zijn vele oecotypen die aanvankelijk als aparte soorten zijn beschreven (o.a. *M. variabilis*, *M. elongata*). Deze planten komen vooral voor in de dalen van rivieren die vanaf de Andes in westelijke richting naar zee stromen. In dit departement ligt ook de type-vindplaats van *M. haynei*, aan de spoorlijn Lima-Oroya bij het plaatsje Matucana waaraan het geslacht zijn naam ontleent.

Verder naar het zuiden gaande, wordt het aantal groeiplaatsen van Matucana's steeds schaarser. We komen daar bovendien grote gebieden tegen waar helemaal geen Matucana's te vinden zijn, tenminste voor zover nu bekend is. Dit zal ongetwijfeld samenhangen met de ontoegankelijkheid van het terrein. In het departement Ica, grenzend aan het departement Lima, zijn alleen in het Pisco-dal Matucana's gevonden (*M. cereoides* = *M. haynei*). De zuidgrens van het areaal van de haynei-groep, tevens van het geslacht Matucana, ligt in het grensgebied van de departementen Ayacucho en Arequipa. Hier groeien de zuidelijke vormen van *M. haynei* (*M. multicolor*, *M. hystrix* en *M. breviflora*). Deze planten zijn in het algemeen krachtiger beoornd dan de typische *M. haynei*. In dit deel van de Andes groeien de Matucana's alleen aan de pacifische zijde.

Sleutel tot de soorten van de haynei-groep

1	a	Bloem actinomorfe, trechtervormig, geel tot oranje;
aantal dorren per areool 4-16	2
	b	Bloem zygomorfe of scheef, buisvormig, rose tot rood;
aantal dorren per areool 18-60	3
2	a	Bloem met diafragma, 30-45 mm lang, geel; aantal dorren per areool 8-18;
aantal ribben 11-27	<i>aureiflora</i>
	b	Bloem zonder diafragma, 40-60 mm lang, oranje; aantal dorren per areool
4-12; aantal ribben 7-12	<i>oreodoxa</i>
3	a	Dorren borstelachtig, buigzaam, jonge dorren als een kuif omhoog
staand; bloem meestal rose, soms rood; bloembuis 3-5 mm
dik	<i>comacephala</i>
	b	Dorren star; bloemen rood; bloembuis 5-10 mm dik	<i>haynei</i>

Corr.adres: Beatrixlaan 10, 7711 KG Nieuwleusen

(wordt vervolgd)

*
* * *

Werd *Parodia microsperma* (Weber) Spegazzini werkelijk herontdekt?

W. WESKAMP

De bijna 95 jaar niet meer bekende groeiplaats van *Parodia microsperma* zou door de Belgische veldonderzoeker Lambert eindelijk gevonden zijn. In dit tijdschrift (1) noemt hij drie populaties. Interessant is, dat deze populaties niet erg ver af liggen van het dorp Trancas. In de omgeving van dit dorp vond Ritter (2) planten waarmee hij ook aanspraken maakte op de herontdekking van de soort.

Belangrijk in het verkrijgen van de overtuiging dat hij de typesoort van het geslacht *Parodia* had gevonden, vond de heer Lambert in het bijzonder de bloemkleuren. Inderdaad is de interpretatie van de kleur van de bloem het

doorslaggevende criterium in de bepaling van de soort. Volgens Weber, de oorspronkelijke auteur, wisselen de kleuren van geel en goudgeel tot oranje. Omdat de regels het zonder uitzondering verlangen, dat alle delen van een nieuw te beschrijven taxon komen van één exemplaar, het zogenaamde holotype, moeten de genoemde kleuren slaan op één bloem. We hebben hier dus te doen met een bloem die aan de basis oranje is, dan overgaat in geeloranje tot geel aan de rand, gelijk een vlam.

Deze interpretatie komt volledig overeen met de beschrijving van Schumann, die de buitenste bloembladen aanduidt met vuurkleurig, met een iets donkerder getinte middenstreep (oranjerood, oranjegeel). Zo bloeit onder andere *P. spgazziniana* Brandt. Dat Backeberg (Kakteenlexikon) en Haage (Kakteen von A bis Z) *P. microsperma* geel laten bloeien, kunnen we buiten beschouwing laten.

Wanneer we uitgaan van mijn determinatie van de bloemkleur, dan is de *Parodia* die de heer Lambert op een rotsachtige wand bij La Higuera, aan de weg van Gonzalo naar Choromoro, vond niet de soort sensu Weber. Enerzijds omdat deze *Parodia*'s geen vuurachtige, maar ieder op zich gele of rode bloemen hadden; anderzijds de rode schubjes op het receptaculum van deze *Parodia* JL 254 B, die volgens Schumann gelig zouden moeten zijn.

Als de *Parodia*'s JL 254 A, groeiend nabij de Rio Rearte, volgens de heer Lambert groenachtigegele schubben hebben, dan bewijst dit dat op de beide groeiplaatsen verschillende vormen voorkomen, die niet hetzelfde zijn.

Overigens sluit ik vuurrode (in tegenstelling tot vuurkleurige) bloemen zoals vermeld voor de *Parodia*'s JL 252 van Las Tacanas en de al genoemde JL 254 A, voor *P. microsperma* volledig uit.

Ik geloof ook niet dat Schickendantz aan het einde van de vorige eeuw een voor die tijd zo moeizame reis naar de door Lambert bezochte streek gemaakt heeft, te meer daar dicht bij zijn woonplaats Tucuman ook *Parodia*-populaties voorkomen.

Voor mij staat vast dat *Parodia microsperma* niet meer leeft.

Tot slot moet ik nog toevoegen dat de binnenste bloembladeren van *P. microsperma* volgens Schumann van goudgeel overgaan in oranje, dus tweekleurig.

Literatuur:

1. Succulenta 68, p. 169 (1989)
2. W. Weskamp, Die Gattung *Parodia* 1987, p. 438

Siedlerkamp 1, D 2300 Kronshagen

*
* *

Reactie van J. Lambert

"Het argument van Dhr. Weskamp, nl. dat de verschillende kleuren in éénzelfde bloem aanwezig moeten te zijn, schijnt ons niet doorslaggevend. Zoals we schreven konden we bij onze populatie 254-b de meest uiteenlopende kleurcombinaties waarnemen, waarbij een patroon zoals dit aangehaald door Dhr. Weskamp zeker niet uitgesloten is. Ook de kleur der schubben op de bloembuis bleek variabel, d.w.z. nu eens groengeel, dan weer meer roodachtig getint. Het is bijzonder spijtig, dat een deel der foto's verloren ging, daar deze inderdaad de zaak wat duidelijker konden maken."

Brazilië: bakermat van de Cephaliumdragers (III)

CARLA WOLTERS

Zondag 13.7.86

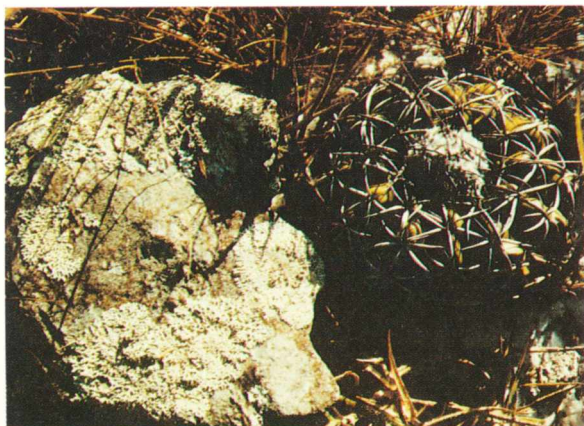
Om 6.00 uur opgestaan en na het ontbijt vertrokken uit Itamarandiba. 's Morgens is het nog frisjes buiten: 13 °C bij een R.V. van 85%. In de buurt van Sen. Modestino Gonçalves, op de weg naar Diamantina, gestopt om ons geluk te beproeven op de kwartsrijke, veelbelovende hellingen. Zonder succes. Alle omstandigheden wijzen op potentiële Discocactusgroeiplaatsen maar tot nog toe pakte dat steeds wel even anders uit. Gevoelsmatig de afslag naar Felisberto Santos ingeslagen waar we weldra *Pilosocereus werdermannianus* var. *densilanatus* vonden op de hoge rotsen, als slanke trosse zuilen prijkend. Alle inspanningen ten spijt, erg dicht konden we er niet bij. Evenwel, 5 km verderop werd ons een betere gelegenheid geboden waar dezelfde species te zamen met *Cipocereus minensis* op grillige rotsplateaus voorkomt. Ieder ging hier z'n eigen weg. Hier en daar was een enkele bloem van een *Chorisia* spec. waar te nemen alsook de ontluikende serene schoonheid van de stralend witbloeiende *Bombax ellipticum*. De grootste sensatie was toch voor mij die Cipocereus, wel een lelijke plant, maar wat een vruchten, zo blauw...! We verbleven er een uur, de natuur had er dan ook genoeg voor te bieden. Omlijst door tropische vogelgeluiden. Een heerlijk decor. Het scheidsrechtersfluitje bracht hieraan tenslotte een einde. Na wat fruit te hebben gegeten gingen we terug op de route naar Diamantina. Daar we voor vandaag slechts een kleine 150 km voor de boeg hadden konden we vaker de natuur verkennen. Aan fauna-fraais ontbreekt het ook niet; we namen

1

1. *Pilosocereus werdermannianus* var. *densilanatus*
2. *Discocactus placentiformis* bij Diamantina
3. *Cipocereus minensis* met zijn mooie blauwe vruchten

2

VERENIGINGSNIEUWS

"Succulenta" is het verenigingsorgaan van de Nederlands-Belgische vereniging van liefhebbers van cactussen en andere vetplanten "Succulenta".

DECEMBER 1989

BESTUUR

Voorzitter: J. Defesche, Kruislandseweg 20, 4724 SM Wouw. Tel.: 01658-1692.
Vice-voorzitter: M. de Bekker, Kraayeven 1, 5386 LH Geffen. Tel.: 04102-1964.
Secretaris: F.R. de Groot, Punter 26-10, 8242 EA Lelystad. Tel.: 03200-41379.
Penningmeester: J. Vrenken, Elandstraat 1, 5408 XC Volkel. Tel.: 04132-72917. Giro-rek.: 680596 t.n.v. Succulenta te Volkel, resp. bankrek. 55.32.38.981 bij Algemene Bank Nederland t.n.v. Succulenta te Volkel.
Voor België: rek.nr. 000-11.41.809-22 van de Belgische postgirodiens t.n.v. Succulenta te Volkel.
Alg. Bestuurslid: Mevr. E. van Die-van Wijnen, Molenweg 56, 6741 KM Lunteren. Tel.: 08388-3579.
Alg. Bestuurslid: W. Alsemgeest, Stadhouderslaan 3, 3417 TT Montfoort. Tel.: 03484-1083.
Alg. Bestuurslid: M.J. van Eijdsden, Postbus 584, 7900 AN Hoogeveen.
Alg. Bestuurslid afd. België: J. de Wael, St. Rumoldusstr. 109, B 1851, Grimbergen, België.

LEDENADMINISTRATIE

Administrateur: M.J. van Eijdsden, Postbus 584, 7900 AN Hoogeveen. Aanmelding en verzoeken om inlichtingen uitsluitend schriftelijk.
Het lidmaatschap kost voor leden in Nederland f 40,-, jeugdleden f 20,-, leden in België Bfrs. 725 en voor elders wonende leden f 50,-. Inschrijfgeld voor nieuwe leden f 7,50/Bfrs. 140.
Opzeggen: uiterlijk 1 december, schriftelijk, bij de ledenadministratie.

LOSSE NUMMERS

Prijs f 5,-. Aan te vragen voor het lopende jaar bij de ledenadministratie, overige jaren bij P. Melis, Korenbloemstr. 13, 5409 AX Odiliapeel.

MAANDBLAD

Hoofdredacteur: C.A.L. Bercht, Mauritshof 124, 3481 VN Harmelen. Tel.: 03483-2300.
Redacteur: J.J. de Morree, Kon. Emmalaan 23, 2264 SH Leidschendam.
Redacteur: Th.W.M. Neutelings, Galmeldijk 49, 4706 KL Roosendaal. Tel.: 01650-36081.
Rubrieksmedewerkers: H. en R. van Donkelaar, A. Pullen, H. Ruinaard, A. v. Uijen en B. Zonneveld.
Verenigingsnieuws: F.R. de Groot. Sluitingsdatum 15e van de maand vóór verschijnen.
Vraag en Aanbod en Advertenties: M. de Bekker, Kraayeven 1, 5386 LH Geffen. Tel.: 04102-1964. Sluitingsdatum: 15e van de maand vóór verschijnen.

ADVERTENTIEPRIJZEN:

1/16 pag. f 30,-; 1/8 pag. f 55,-; 1/4 pag. f 85,-; 1/2 pag. f 140,-; 1 pag. f 240,-.
Kortingen op aanvraag.

ANDERE BELANGRIJKE ADRESSEN

Buiningfonds: Voor informatie over en verkoop van het Discoboek en "Wat Betekent die Naam". M. Jamin, Jan Oomsstraat 6, 5324 BB Ammerzoden. Tel. 04199-3856.
Het boek Discocactus door A.F.H. Buining. Omvat 224 pag., 60 kleurenfoto's en 84 z/w foto's. Nog slechts voorradig in Engels en Duits. Prijs op aanvraag.
Het boek "Wat Betekent die Naam". Verklarend woordenboek van nagenoeg alle voorkomende Latijnse cactus- en vetplantennamen. Prijs f 12,50 + f 3,- verzendkosten per stuk.
Bestellen door overschrijven van het juiste bedrag op girorek. 2845908 t.n.v. Succulenta Buiningfonds te Ammerzoden onder vermelding van het gewenste artikel.
Clichéfonds: J.A. Schraets, Tegelseweg 131, 5912 BD Venlo.
Diatheek: J. Deckers, Hertogstraat 39, 6441 HA Brunssum. Tel.: 045-272461.
Ruilen zonder Huilen: Mevr. E. van Die-van Wijnen, Molenweg 56, 6741 KM Lunteren. Tel.: 08388-3579.
Bibliotheek: J. Magnin, Ooievaarstraat 13, 3291 XK Strijen. Katalogus à f 1,50 te bestellen op girorek. 13.45.616 t.n.v. J. Magnin.

VERKOOP VERENIGINGSARTIKELN

1. Handleiding voor het verzorgen en kweken van cactussen en andere succulenten, 3e druk 1986. Prijs f 6,- per stuk.
 2. Bewaarbanden voor het tijdschrift. Een jaargang per band. Prijs f 16,- per stuk incl. portokosten.
 3. Verenigingsspelden in broche-vorm of als steekspeld. Prijs f 4,- per stuk.
 4. Ansichtkaarten met afbeeldingen van Succulenten. Prijs per set van 10 kaarten f 2,50.
 5. Propaganda-folders.
- Bij afname van grotere hoeveelheden gelden kortingen.
Informatie bij: Mevr. E. van Die-van Wijnen, Molenweg 56, 6741 KM Lunteren. Tel.: 08388-3579.
Bestellen uitsluitend door overschrijven van het juiste bedrag op girorek. 3742400 t.n.v. Succulenta afd. verkoop te Lunteren, onder vermelding van het gewenste artikel.
Voor België: rekeningnummer 000-11.41.809-22 van de Belgische postgirodiens t.n.v. Succulenta te Volkel.

AFDELINGSNIEUWS

Afd. Achterhoek

11 januari : Jaarvergadering tevens voorbereidingsvergadering voor de tentoonstelling.

Afd. Amsterdam

15 december : Jaarlijkse kwis.

19 januari : Jaarvergadering en zaadlijsten.

Plaats: De Rietwijker, 3e Schinkelstr. 9, Amsterdam, zijstraat v.d. Amstelveenseweg nabij Haarlemmermeerstation. Aanvang: 20.00 uur.

Afd. Arnhem

11 januari : Jaarvergadering.

Plaats: Zaalte Speeltuinenvereniging 'Tuindorp', achter Floralaan 18 te Wageningen. Aanvang: 20.00 uur.

Afd. Brabant-België

22 december : Dia's van eigen leden en gespreksavond.

26 januari : Hr. van Crieckingen over Brazilië.

Plaats: Het Hoge Rijksinstituut voor Tuinbouw, De Bavaylei 118, Vilvoorde. Aanvang: 20.00 uur.

Afd. Eindhoven

8 januari : Jaarvergadering.

Plaats: Petit restaurant de Leeuw, Provinciale weg 102, Veldhoven. Aanvang: 20.00 uur.

Afd. Flevozoom

18 december : Jaarvergadering en de traditionele kwis.

Plaats: Groen van Prinstererschool, Verkeersweg 51, Harderwijk. Aanvang: 20.00 uur.

Afd. Gooi- en Eemland

14 december : Lezing met dia's door Hr. van Beek.

11 januari : Lezing met dia's door Hr. Rubingh.

Afd. 's-Gravenhage e.o.

21 december : Gezellige avond.

Plaats: Grote zaal sporthal "Zuidhaghe", Melis Stokelaan 1201, Den Haag.

Afd. Groningen

21 december : Algemene ledenvergadering.

Plaats: De Hortus te Haren. Aanvang: 19.30 uur.

Afd. Hoeksche Waard

11 januari : Jaarvergadering aansluitend Dia's van Hr. van Kleef.

Plaats: Natuur Educatief Centrum bij de Rijkshaven in Numansdorp. Aanvang: 20.00 uur

VERDIEN GELD IN UW KERSTVACANTIE.

Van 27 t/m 30 december 1989 geven wij op al onze planten een KORTING van 20%.

Vraag nu reeds onze gratis zaadlijst aan.

Behalve cactuszaad bieden wij U ook dit jaar een zeer groot assortiment zaden aan van ANDERE SUCCULENTEN.

Wij wensen al onze relaties goede Kerstdagen en een voorspoedig 1990.

Bloemen- en plantentuin

VAN DONKELAAR

Werkendam

Laantje 1

Tel. 01835-1430

Giro 1509830

Afd. Rotterdam e.o.

18 december : Bingo
Plaats: Bovenzaal van het Wijkgebouw "Pier 80", Rösener Manszstraat 80, Rotterdam.
Aanvang: 20.00 uur.

Afd. Utrecht e.o.

8 januari : Lezing door Nico Uittenbroek over plantenziektebestrijding.
Plaats: Kantine van drukkerij Hoonte aan de Varkensmarkt te Utrecht, bovenste etage.
Aanvang: 19.30 uur.

Afd. West-Brabant

16 december : Jaarvergadering.
Plaats: Café-Restaurant De Linden, Markt 82, Etten-Leur. Aanvang: 14.00 uur.

Afd. Zwolle

25 januari : Jaarvergadering. Na de pauze dia's van Coen Knotters van Stapelia-achtigen.
Plaats: Het Centrum Tuinbouwonderwijs, Prinses Margrietstraat 2, Zwolle. Aanvang: 19.30 uur.

NIEUWS VAN ONZE BELGISCHE ZUSTERVERENIGINGEN

CACTUSWHEELDE Noorderkempen. tel.: 03-6519211 M. Bastiaenssens.

21 dec. : Ledenvergadering en dia's door eigen leden.
Plaats: "Vogelenzang", Miksebaan in Brasschaat. Aanvang: 20.00 uur.

STUDIEGROEP SUCCULENTA.

Op 30 september j.l. vond de najaarsvergadering plaats ten huize van de familie Zonneveld te Leiden.

Om 10.45 uur opende voorzitter Rubingh de bijeenkomst en heette de 12 leden van de studiegroep, die aan de uitnodiging gevolg hadden gegeven, welkom. Van diverse leden waren bericht van verhindering ontvangen, o.a. van een der sprekers Hr. D. Abbenes.

De Hr. Zonneveld vertelt over zijn verzameling, welke voor het grootste deel bestaat uit winterharde sempervivums in zijn voortuin. In zijn kas gaat zijn voorkeur uit naar het geslacht Echeveria en verder is de kas opgevuld met Euphorbia's en cactussen.

Ben Zonneveld experimenteert met kruisingen, teneinde een andere bloem, kleur of andere planten te verkrijgen, voor wetenschappelijke doeleinden of puur uit interesse hoever iets mogelijk is in de natuur. Dit soort experimenten is teneinde ontstaan door het beroep van Ben Zonneveld. Zeer zeker de moeite waard om deze verzameling te zien en aan tekst en uitleg ontbreekt het hem ook niet. Hij zou er wel dagenlang over kunnen vertellen.

Na het kas en voortuin bezoek (in groepjes) kwam het veel besproken onderwerp aan de orde: wat is kenmerk van geslacht of soort.

Er kwam geen duidelijke formulering, wel waren allen unaniem van mening dat het aantal geslachtsnamen in omloop teruggebracht moet worden en het aantal soorten drastisch terug moet.

Om 14.00 uur begon de voorzitter zijn betoog over de mogelijke verwantschap van Leuchtenbergia met Thelocactus. Hij probeerde dat ook aan te tonen met door hem meegebrachte planten. Dat er verwantschap bestond werd ook wel aangetoond, maar niet zover, dat Leuchtenbergia ook ingedeeld kan worden bij Thelocactus.

Om 15.00 uur krijgt Ben Zonneveld weer het woord over zijn ervaringen met Euphorbia's met zijn experimentele kruisingen van Euphorbia Lophogona met Euphorbia Millii variëteiten. Tenslotte werden een aantal fraaie dia's getoond van zijn Euphorbia's en zijn kruisingen daarvan.

Om 16.00 uur werd de bijeenkomst gesloten, nadat voorzitter Rubingh de familie Zonneveld hartelijk had bedankt voor de ontvangst en gastvrijheid.

Daar ik zelf ook verhinderd was op deze bijeenkomst, dank ik Leo v.d. Hoeven voor zijn keurig verslag.

H.G. Krijnen, secretaris studiegroep
Prof. Struyckenlaan 14,
3741 EZ Baarn. Tel.: 02154-18724.

VRAAG EN AANBOD

Opgaven voor het februari-nummer moeten vóór 15 januari bij de heer **M. de Bekker, Kraayeven 1, 5386 LH Geffen** zijn. Leden van Succulenta mogen per jaar éénmaal gratis een advertentie van max. 6 regels zetten in deze rubriek. Alleen advertenties de hobby betreffende worden opgenomen.

Te koop: of te ruil Haworthia's. Gevraagd Epiphyllums in de kleuren wit, abrikoos, geel en rose en mij passende Agaves. Graag bewortelde planten. K. van 't Kruis, Mr. Troelstralaan 72, 1181 VG Amstelveen. Tel. 020-459023.

Te koop: 15 jaargangen Succulenta 1970 t/m 1985 t.e.a.b. Th. Bullee, Molenwal 27, 4147 AJ Asperen. Tel.: 03451-18445.

Te koop: Succulenta, jaargang 1969 t/m 1989. In één koop f 1000,-, excl. verzendkosten. J. Bal, Klinker 3, 4421 KB Biezeilinge. Tel.: 01102-42620.

Te koop: "Die Cactaceae" Backeberg 6 delen, "Die Cacteen" Krainz 4 delen volledig en Cactusboek Elsevier. L. Gebroers, Meidreef 74, 2548 Lint (B). Tel.: 03.455.92.32.

SOUTHWEST SEEDS

CACTUSSEN- EN VETPLANTENZADEN
Schrijf vandaag nog voor gratis zaadlijst

DOUG & VIVI ROWLAND
200 Spring Road • Kempston, Bedford • England MK42-8ND
Telephone Bedford (0234) 58970

karlheinz uhlig - kakteen

7053 KERNEN i.R. (Rommelshausen)
W.-Duitsland LILIENSTR. 5

Aanvulling op onze plantenlijst:

	DM	DM
Echinocereus triglochidiatus		
SB 201	4,-	
fendleri v. bonkeriae SB 521	4,-	5,-
dasyacanthus SB 224	4,-	5,-
dubius	5,-	7,-
Escobaria organensis	6,-	7,-
Ferocactus coloratus	35,-	60,-
wislizenii	85,-	120,-
Lobivia miniatiflora	5,-	7,-
Mediolobivia violascens	4,-	
Wilcoxia albiflora geënt	6,-	

Gevraagd: Succulenta van vóór 1969, Cactusweelde van vóór 1959, K.u.a.S. van vóór 1974, Cactus & Succulent Journal (VS) van vóór 1987, Haworthia (Bayer) 1e uitgave, Hovens plantenlijst 1988, De Herdt zaadlijst 1987, Euphorbia Journal. D. van den Abeele, Putsesteenweg 60B, 2820 Bonheiden B.

NIEUWE LEDEN IN SEPTEMBER 1989

Meurs W.P., Haarlemmerstraat 89 HS, 1013 EL Amsterdam
Tak A.M.A., Keizersdam 16, 4908 BL Oosterhout
Bosman H.T.G.M., De Zuylenkamp 22, 6999 CC Hummelo
Dumoleyn E., Nachtegalandreef 20, 02241 Halle Zoersel België
Bakker A.G., Ter Apelkan. west 151, 9563 PG Ter-Apelkanaal
Venrooy E.C. van, Kamersteeg 1, 4273 GM Hank
Kats D.A., Verheystraat 59, 3131 DP Vlaardingen
Devoeght E., L. Sobrystraat 56, 01800 Vilvoorde, België
Born dhr., Montfoortstraat 39, 6433 JG Hoensbroek
Hillen M., Borchhofstraat 4, 6363 BP Wynandsrade
Veldbroer F.A., De Wilgen 38, 7948 BB Nyeveen
Doorselaere R. van, Godveerdegemstraat 116, 09620 Zottegem, België
Husson L.F.A., v. Goghstraat 73, 6813 HE Arnhem
Altena-Derriks A., Yssel 25, 1703 KW Heerhugowaard
Dijkstra G., F. Tolismastraat 2, 9051 DL Stiens

De onderstaande boeken zijn nog niet opgenomen in de meest recente bibliotheeklijst, welke dateert van december 1988.

- 219 Cole: Lithops, 1988.
- 220 Carter, S.: New Succulent Spiny Euphorbias from East Africa, 1982.
- 221 Carter, S. and Smith, A.R.: Flora of Tropical East Africa, Euphorbiaceae (dl. 2), 1988.
- 222 Leuenberger, B.E.: Pereskia, 1986.
- 223 Weskamp: Parodia, 1987.
- 224 Süpllie, F.: Het 1e Nederlandse Epiphytische Cactusboek, 1988.
- 225 Süpllie, F.: Epiphytische Kakteen, Teil 1, 1988.
- 226 Brewerton, D.: The Succulent Euphorbias, an introduction (British C. and S. Society), 1975.
- 227 The Euphorbia Journal, Volume V, 1988.
- 228 reserve.
- 229 Lemaire, Ch.: Manual de l'Amateur de Cactus, 1845, reprint 1988.

Journal of the Cactus and Succulent Society of America.

- A-34, jrg. 1984
- A-35, jrg. 1985
- A-36, jrg. 1986

Bradleya

BR-6. jrg. 1988

Kakteen und andere Sukkulanten

- D-52, jrg. 1987
- D-53, jrg. 1988

4

4. De hangbrug van Couto de Magelhaes
 5. *Uebelmannia pseudopectinifera* in cultuur met vruchten die slechts weinig zaden bevatten

5

mooie blauwgroene kolibri's waar die heel aardige "noten op hun zang hadden". Fotograferen? Vergeet het maar, ze zijn watervlug en vrij schuw. We ontwaarden in het struikgewas ook een grote, schijnbaar tamme sprinkhaan die ondanks z'n prachtige camouflage juist door z'n formaat wel opviel (ca. 10 cm, daar valt een kolibri bij in het niet).

In Couto de Magelhaes gingen we op zoek naar de legendarische hangbrug die een van ons in '81 al bezocht had. Onbetwistbaar een "must". Het terugvinden viel niet mee. Voor we de oversteek "waagden" (alhoewel sinds '81 is ze degelijk te noemen) werd een aanslag op de proviandkast gepleegd. Het smalle, zwiepende bruggetje bracht ons naar de overzijde waar het Disco-eldorado eerst aanving. Tussen hoog struikgewas in een voormalig weidegebied vonden we de eerste exemplaren van *Discocactus alteolens*. Ze groeien meestal op of nabij de zwarte rotsen, goed beschut. Na de nodige tijd hieraan gependend te hebben ging het verder naar Medanha. Even voorbij Medanha en tot ± 20 km vóór Diamantina vonden we vele interessante planten. Boordevol enthousiasme en moed stortten we ons op de vermeende vindplaats van *Uebelmannia* maar zo'n makkie zou het niet worden zoals later bleek...

Ook hier weer veel platgebrande gebieden, om treurig van te worden. Rond Diamantina duiken weer de bergruggen van de Serra do Diamantina of zo je wilt Serra do Espinhaço op. Ze tekenen zich als grillige patronen af tegen de blauwe, bewolkte hemel. Het is wisselend bewolkt met zon. Het rijden is daardoor aangenamer. Nog in de laatste zonnestraaltjes voor dat de zon achter de kim verdwijnt zoeken we koortsachtig naar *Uebelmannia*'s. Vandaag lukt het echter niet. Het wordt de hoogste tijd om een onderdak te regelen. We rijden ons doel voor vandaag: Diamantina, binnen. De rode stoffige

zandweg die via de buitenwijken naar het diamantenstadje leidt zet de dicht aan de weg gelegen krotjes onder een dikke stoflaag, plus de bewoners! De vroegere rijkdom van de stad is af te lezen aan de ornamentale koloniale architectuur die in de binnenstad nog wel bewaard gebleven is. De minderbeelden zien vaak toch nog kans hun huisjes in die typerende vrolijke tintjes om te toveren. Pas laat slagen we er in een eenvoudig maar fatsoenlijk hotel te vinden. De autobus heeft ons vandaag geen kopzorgen bereid, wel zijn we inmiddels al de nodige deurkrukken kwijt, noppen en schroeven, en ga zo maar door. Het gedreun en gedender op de hobbelige wegen laat z'n sporen na... Het blijkt feest te zijn bij aankomst in Diamantina. Lokale feestdagen, die zich hoofdzakelijk op straat afspelen met veel muziek natuurlijk. De "churrascaria" waar we 's avonds meestal naar op zoek (moeten) gaan viel dit keer echt tegen. Vele zaakjes waren al bomvol. Vonden toch nog wat en hoopten er het beste van maar het was niet de ware "churrasco".

Maandag 14.7.86

Vertrek uit Diamantina bij een temperatuur van 12 °C en een R.V. van 90%. Met een "houten rug" kwam ik het bed uit. Wat zijn de bedden hard hier. De plankvulling in de matrassen zit tot vlak aan de oppervlakte, geen wonder dat onze rug het zwaar te verduren heeft.

Ook vandaag stond de opheldering van de *Uebelmannia*-populaties op ons programma waarvoor we een hele dag wilden uittrekken. We bevinden ons nu per slot van rekening toch dicht bij de vuurhaard! Dit bleek echter een nobel streven (zonder resultaat). Vol frisse moed begaven we ons naar een terrein waarover we vooraf de informatie hadden gekregen dat ze hier zouden groeien. Na veel moeite vonden we wel weer *Discocactus placentiformis* maar van *Uebelmannia*'s geen spoor. Zelfs deze Disco's te signaleren blijkt een moeilijke opgave. Maar het is juist de uitdaging en de sport ze te onderkennen in het monotone catingagrasland. Nadien bezochten we op de gok nog zeker 7 à 8 potentiële groeiplaatsen. Het is en blijft dan ook zoeken naar de bewuste "speld in de hooiberg" in het onmetelijke Serra do Diamantina-massief. Het is wel een schitterend panorama: bergachtig, grillig en van een bijna oogverblindend zilverachtige tint. Tegen een uur of vijf moesten we bitter teleurgesteld de aftocht blazen en besloten terug te keren naar hetzelfde hotel in Diamantina. Deze stad ligt bijna onverantwoord steil tegen de Serrahellingen. Het is gewoonweg griezelig de klim met de bus te ondernemen, stel je voor, dat er iets hapert... Het plaveisel is bovendien als een oneffen, grof mozaïek van plaatselijk gedolven stenen.

Het was wel een zeer afmattende dag. De vele klauterpartijen kostten ons veel energie. Evenwel van een fijne gladde dan wel grillige structuur maar altijd zodanig dat er steun- en leunpunten waren om de losgestapelde blokken te overbruggen. Maar het blijft balanceerwerk en het zou allemaal te verwaarlozen zijn geweest mits we de gezochte planten ook daadwerkelijk gevonden zouden hebben. Want als we ons één doel in den beginne voorop gesteld hadden dan was het wel de ontdekking van de *Uebelmannia*'s in situ. Maar het lot besliste anders.

Timide reden we de parking van het hotel op dat overigens in een onmogelijke draai lag en onze chauffeur sloot argeloos de deur. Te argeloos. Wat blijkt: de sleutels steken nog in het contact! Na veel gepruts weinig wol, het baat allemaal niet wat we ook proberen. Met gebarentaal weten we de "dona" (hoteleigenares) duidelijk te maken wat eraan scheelt en zij zou voor morgen een monteur laten optrommelen. We hadden onze zaakjes toch uitgeladen en dus kon dit best tot morgen wachten. Wat een pech toch. Na gedoucht te

hebben trekken we weer de stad in om nu dan eindelijk nog eens een echte, onvervalste "churrascaria" op te zoeken.

Tegen achten stevenden we weer huiswaarts, waar we omstreeks half tien al kans zagen het bed op te zoeken.

Dinsdag 15.7.86

Vertrek in alle vroegte bij 13°C en een R.V. van 90%. We bevinden ons in Minas Gerais' hoogst gelegen gebied nl. op ca. 1000 m hoogte. Allereerst begeven we ons naar de werkplaats van de monteur, die vooraf op de parking de deurvergrendeling met een ijzeren draad in een wip geopend had, om nog wat handvatten "aan te naaien" die we onderweg verloren waren. Voorzien van nieuwe deurgrippen togen we omstreeks half tien richting Aeroporto do Diamantina om daar voor de laatste maal ons geluk te beproeven naar *Uebelmannia*'s. Het is weer koud zo 's morgens en de betrokken lucht voorspelt ook niet goeds. Dat het wintert merkten we ook al aan de bloeiende kerststerren die wat kleur in het stadje brengen en nu nog zonder loof fraai rood afsteken tegen de bevuilde muurtjes.

We krijgen in Diamantina ook nog eens een verkeerscontrole, alle papieren erbij halen en men werpt een peinzende blik op de papieren waarmee men kennelijk ook niet goed raad weet. Op hun doolie akkertje gaan ze de zaak eerst bestuderen waar zelfs collega's aan te pas schijnen te moeten komen. Afijn, na 10 minuten wordt het groene sein gegeven en: òff we gó... op naar een laatste beproeving nabij de vliegbasis van de stad. Als allerlaatste poging checken we de standplaatsgegevens omtrent *Uebelmannia pseudopectinifera*, die ons dan toch deden zegevieren! Alhoewel dit met zweet, bloed en tranen (van geluk?) gepaard ging (of tranen van verdriet?) vonden we zegge en schrijve 4 plantjes van deze species. Uiterst zeldzaam, of hadden andere "verzamelaars" hier hun sporen achtergelaten. Ik veronderstel het laatste. Toch enigszins voldaan konden we aansluitend ons brood eten. Het weer was intussen weer volledig opgeknapt: warm en droog en toch draaglijk.

We besloten Diamantina nu voorgoed de rug toe te keren en wendden ons naar Consola Mata. Frappant hoe het typerende landschap om Diamantina zo snel weer verandert in een meer begroeid, glooiend bergmassief bij Cons. Mata (Mata betekent dan ook zoveel als: woud). De weg is uitermate slecht en door het intensief berijden veranderd in een soort "wasbordplaat". Ribbel na ribbel nog afgezien van de vele gaten, vergt een aangepaste rijtechniek. We komen er ook achter dat we gisteren onze knalpijp moeten zijn verloren, mogelijk te wijten aan een van de vele "molas" die binnen de bebouwde kom ook een flinke snelheidsbeperking vragen. Voorlopig vervangen we deze niet, zo attenderen we een ieder op onze komst!

De keerzijde van zulk een cactusavontuur is tegenslag en teleurstelling omdat vaak de verwachtingen te hoog gespannen zijn. Maar tegenover dit soort ontberingen staat een laaiend enthousiasme, een gemotiveerdheid die je steeds weer op de been houdt. We hebben al een wijziging in ons schema aangebracht door via Cons. Mata naar Montes Claros te reizen. De intrede van het nachtelijk donker liet zich aankondigen en door een verkeerde armzwaai om de richting aan te duiden (bij uitleg zal de Braziliaan theatraal en breedgebarend verslag uitbrengen) werd ons dit bij een bijna lege tank bijna noodlottig. Toen we bemerkten dat het pad, of beter karrespoor, steeds smaller en benarder werd draaiden we maar weer om want het is onverantwoord in de inktzwarte nacht door te rijden. Om 20.00 uur slaagden we er pas in, doodop, Corinto aan te doen, een klein goor stadje, waar we een proper ho-

telletje vonden. Na door de hardverdiende douche verfrist te zijn, begaven we ons hongerig de stad in en betraden een eenvoudig restaurant. Met enige huiver hebben we ons toch laten verleiden een ijscoupe te bestellen, wat werkelijk een heerlijke traktatie-afsluiter was. Hopelijk blijft ons de diarree bespaard (waar altijd voor gewaarschuwd wordt: ijs en ongeschild fruit). Ons eet- en slaapritme wordt wat verschoven zodat ik nu tegen half elf m'n pen er met roodgloeiende oogjes bij neerleg. Morgen rinkelt plichtsgetrouw ons wekkertje om 6.00 uur.

(wordt vervolgd)

*
* * *

Over *Consolea spinosissima* en *Consolea rubescens* (slot)

P. WAGENAAR HUMMELINCK

De diagnose van *Consolea rubescens*, zoals deze in 1828 door De Candolle werd gepubliceerd luidt: "*O. rubescens* (Salm-Dyck in litt. 1827) erecta, articulis elongatis compressis rubro-virescentibus subtuberculatoareolatis inermibus, foliis minimis rubicundis ad basin tomenti albidii".

In 1920 beschrijven Britton & Rose hun *Opuntia rubescens* als volgt:

"Trunk erect, nearly cylindrical below, flattened above, 3 to 6 meters high, sometimes 1.5 dm. in diameter, branching above, its areoles bearing several of many acicular spines up to 8 cm. long or more, or spineless; ultimate joints thin and flat, mostly dark green or reddish green, not reticulate-areolate except when young, oblong to oblong-obovate, 2.5 dm. long or less, mostly 2 to 4 times as long as wide, the terminal ones often much smaller; areoles 1 to 1.5 cm. apart, bearing several acicular nearly white spines 1 to 6 cm long, or spineless; flowers yellow, orange or red, about 2 cm. broad; ovary long-tuberculate, 4 to 5 cm. long, about 1.5 cm. in diameter; petals obovate, apiculate; stamens about half as long as the petals; fruit reddish, obovoid or subglobose, 5 to 8 cm. in diameter, spiny or spineless; seeds suborbiculate, 6 to 8 mm in diameter".

Het is moeilijk om in de oudste beschrijvingen van *Opuntia rubescens* de plant te herkennen die, op gezag van latere auteurs, de naam van *Consolea rubescens* zou moeten worden gegeven. In de soortbeschrijving van Salm-Dyck is sprake van een doornloze *Opuntia* welke "in Brasilia?" voorkomt. De twijfel aan het gebied van herkomst verdween spoedig, terwijl dit door Schumann (1894) zelfs als Zuid-Brazilië werd aangeduid. Britton & Rose (1908) vonden dat planten uit Culebra en Montserrat op de door Salm-Dyck beschreven soort geleken, waarna Brazilië als een vergissing werd beschouwd en *O. rubescens* een verspreidingsgebied van Puerto Rico tot en met Guadeloupe werd gegeven.

Men had hierbij aanvankelijk cactussen op het oog welke niet-gedoord waren: een kenmerk dat in de literatuur geleidelijk wordt afgezwakt, totdat het tenslotte tot iets werd dat slechts bij enkele planten zou voorkomen. Met dit al lijkt de vraag niet ongerechtvaardigd, of het in dit artikel beschreven materiaal van de Kleine Antillen inderdaad recht heeft op de soortnaam *rubescens*, zoals op gezag van Britton & Rose, Backeberg e.a. werd aangenomen.

Het gebied waar de Grote Antillen en Kleine Antillen in elkaar overgaan is bekend om zijn talrijke biogeografische problemen, zodat het niet verwonderlijk is dat zich daar, ook wat de succulenten betreft, de nodige moeilijkheden voordoen. Een daarvan is de vraag, of de *Consolea rubescens* zoals wij die

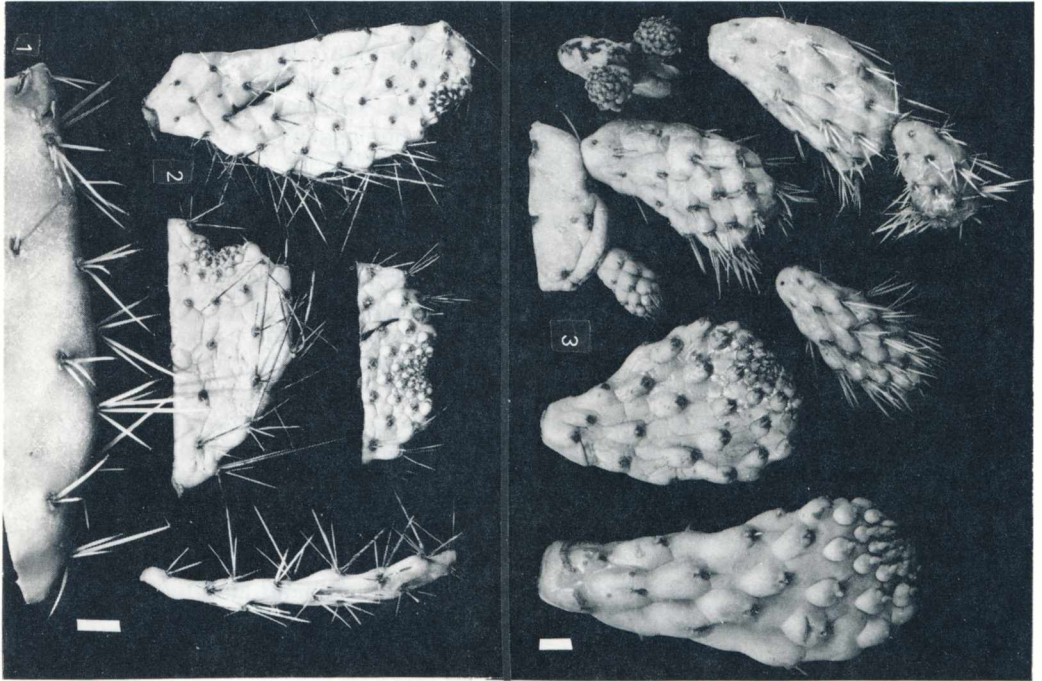
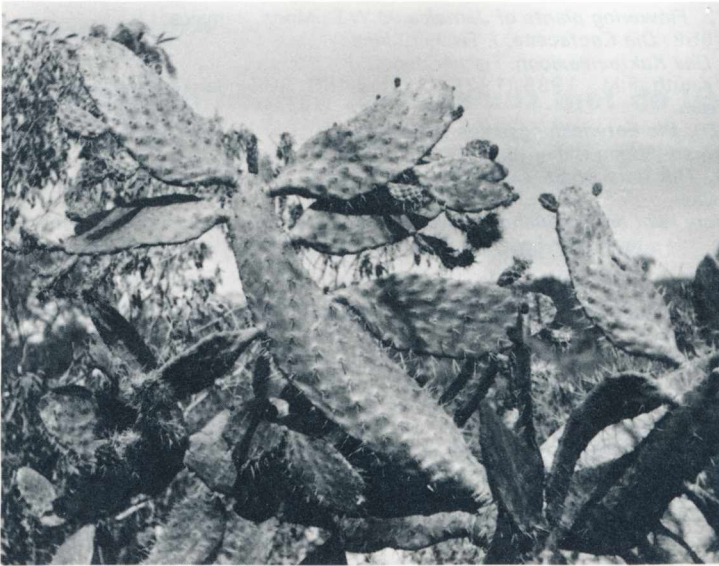

Fig. 19

Fig. 18

Foto's van de
schrijver

Fig. 18. De planten van Cotton Valley, op St. Croix, stonden in een minder droge omgeving; ze zijn forser, minder zwaar bedoord en hebben grotere bloemen.

Fig. 19. Ook het *Consolea*-materiaal van St. Croix (1, 3) heeft kortere, naar boven gerichte doorns, op het vruchtbeginsel. Het weinige materiaal dat op St. John werd verzameld (2) lijkt om andere redenen van *C. rubescens* te verschillen.

Rectificatie:

De foto's op de pagina's 218 en 219 zijn foutief genummerd.

De figuren 10, 11, 12, 13 en 14 moeten resp. zijn 11, 10, 14, 12 en 13.

van Anguilla tot Barbuda hebben leren kennen, ook werkelijk voorkomt op Puerto Rico en de Virgin Islands, zoals thans algemeen wordt aangenomen. Bij het beschreven materiaal van Puerto Rico en St. Croix valt op, dat - vergeleken met de *Consolea*'s van Anguilla, St. Martin, Tintamarre en (in mindere mate) Barbuda - de doorns van vrucht en vruchtbeginsel niet straalsgewijs afstaan, maar naar boven zijn gericht en bovendien kleiner zijn. De enige mij bekende beschrijving welke vóór het voorkomen van de 'typische' *C. rubescens* op Puerto Rico pleit, is die van Little & Wadsworth (1946), waarin een tekening van de bedoornde vrucht wordt gegeven.

Het is verleidelijk om op grond van de, van 'typische' *rubescens* afwijkende kenmerken van het materiaal van Puerto Rico en de Virgin Islands, de aanwezigheid aldaar van een andere soort te veronderstellen. Daarbij zou dan kunnen worden gedacht aan: 1) *Opuntia catacantha* Link & Otto in Pfeiffer, 1837 - een bedoornde plant van St. Thomas die men algemeen als een synoniem van *C. rubescens* beschouwt; 2) *Opuntia guanicana* Schumann, 1908, gevonden bij Guánica, even ten oosten van La Parguera op Puerto Rico - waarvan de soortbeschrijving geen typische *Consolea*-kenmerken vermeldt. Waarna men zich tenslotte óók nog zou kunnen afvragen of de Bovenwindse *C. rubescens* niet *C. catacantha* genoemd zou moeten worden. Altemaal problemen welke waarschijnlijk reeds zouden kunnen worden opgelost door méér gericht verzamelwerk en een wat grondiger literatuuronderzoek dan door de schrijver van dit artikel kon worden verricht.

LITERATUUR - REFERENCES

- Adams, C.D., 1972. *Flowering plants of Jamaica*. U.W.I., Mona, Jamaica.
- Backeberg, Curt, 1958. *Die Cactaceae, I*. Fischer, Jena.
- Backeberg, 1966. *Das Kakteenlexicon*. Fischer Jena.
- Backeberg, Curt & Knuth, F.M., 1935 (1936). *Kaktus-ABC*. Gyldendalske Boghandel. Nordisk Forlag, Kobenhavn.
- Berger, Alwin, 1926. *Die Entwicklungslinien der Kakteen*.
- Berger, 1929, *Kakteen*. Eugen Ulmer, Stuttgart.
- Boldingh, I., 1909. *The flora of St. Eustatius, Saba and St. Martin*. Diss. Utrecht 1. VII. 1909; E.J. Brill, Leiden.
- Boldingh, 1913. *Flora voor de Nederlandsch West-Indische Eilanden*. Koloniaal Inst. Amsterdam, J.H. de Bussy; 3de uitgave Van Eedenfonds. (1914. Overdruk: Determineertabel..., p. 1-90).
- Borg, J., 1951. *Cacti*, 2nd ed. Blanford Press, London.
- Britton, N.L., 1930. The native Cactaceae of Porto Rico and the Virgin Islands. *Journal Cactus and Succ. Soc. Amer.* 1, p. 226-231.
- Britton, N.L. & Rose, J.N., 1908. *Opuntioideae* of North America. *Smiths. Misc. coll.* 50.
- Britton, N.L. & Rose, J.N., 1920. *The Cactaceae, I*.
- Britton, N.L. & Wilson, Percy, 1924. Botany of Porto Rico and the Virgin Islands. *Sci. Survey of Porto Rico & Virgin Isl.* 5, p. 475-626.
- Buxbaum, Franz, 1950. *Morphology of Cacti, I. Roots and stems*.
- Buxbaum, Franz, 1953. *Morphology of Cacti, II. The flower*. Ed. Edwin B. Kurtz, Jr., Abbey Garden Press, Pasadena, Cal.
- De Candolle, Aug. Pyramo, 1828. *Prodromus systematis naturalis regni vegetabilis*. Pars tertia.
- Donn, James, 1823. *Hortus Cantabrigiensis*. 10th ed.
- Duss, R.P., 1897. *Flore phanérogamique des Antilles françaises*. Annales Inst. Colon. Marseille, Macon.
- Eggers, H.F.A., 1876. *St. Croix's flora*. Vidensk. Meddel. naturh. Foren.
- Fawcett, William & Rendle, Alfred Barton, 1926. *Flora of Jamaica* 5 (3).
- Förster, C.F., 1846. *Handbuch der Cacteenkunde*. (Opuntia, p. 462-508).
- Fournet, Jacques, 1978. *Flore illustrée des phanérogames de Guadeloupe et Martinique*. Inst. Nat. Rech. Agronomique (INRA), Paris.
- Grisebach, A.H.R., 1864. *Flora of the British West Indian Islands*.
- Gürke, M., 1908. Zwei neue Kakteen aus Westindien. *Monatschr. Kakteenkunde* 18, p. 179-181.

- Haworth, A.H., 1812. *Synopsis plantarum succulentarum*.
- Lemaire, Chr., 1862. Sur les Cactées. Découverte d'un nouvel organe et établissement d'un nouveau genre. *Revue Horticole* 1862, p. 173-175.
- Link, H.F., 1822. *Enumeratio plantarum horti regii botanici berlinensis altera*. II..
- Loigier, Henri Alain & Martorell, Luis F., 1982. *Flora of Puerto Rico and adjacent islands*. Editorial Univers. Puerto Rico.
- Little, Jr., Elbert L. & Wadsworth, Frank H., 1946. *Common trees of Puerto Rico and the Virgin Islands*. Agric. Handbook U.S. Dept. Agric. 249.
- Martyn, Thomas, 1771. *Catalogus horti botanici Cantabrigiensis*. (Cactus, p. 87-88).
- Miller, Philip, 1768. *The gardeners dictionary*. Ed. 8, London.
- Millsbaugh, Charles Frederick, 1902. Flora of the island of St. Croix. *Publ. Field Columbian Mus.* 68, p. 440-546., map excl.
- Persoon, C.H., 1807. *Synopsis plantarum seu enchiridium botanicum*.
- Pfeiffer, Ludovico, 1837. *Enumeratio diagnostica cactearum hucusque cognitarum*.
- Proctor, George R., 1984. *Flora of the Cayman Islands*.
- Questel, Adrien, 1941. *The flora of the island of St-Bartholomew*, Guadeloupe.
- Questel, Adrien, 1951. *La flore de la Guadeloupe et Dépendences*. Géogr. génér. Guadel. et Dép., Paul Lechevalier, Paris.
- Rümpel, Theodor, 1886. In: Förster *Handbuch der Cacteenkunde*, ed. 2, Leipzig.
- Schumann, Karl, 1894. Cactaceae. *Engler & Prantl, Die natürlichen Pflanzenfamilien, III 6a*, p. 156-205, fig. 56-71, 1 pl. excl.
- Schumann, Karl, 1899. Monogr. Cact.
- Schumann, Karl, 1903. *Gesamtbeschreibung der Kakteen*. Ed. 2.
- Stoffers, A.L., 1984. Cactaceae. *Flora of the Netherlands Antilles III: 143-409*. Publ. Found. Sci. Res. Surinam & Neth. Ant. 113, p. 143-158.
- Urban, Ign., 1910. Flora portoricensis. *Symbolae antillanae* 4 (1903-1911), p. 353-528.
- Werdermann, E., 1931. Die von E.L. Ekman in Westindien, besonders auf Cuba und Hispaniola gesammelten Cactaceae. *Fedde, Repertorium specierum novarum* 19, p. 222-243.
- Willdenow, D. Car. Lud., 1813 (1814). *Enumeratio plantarum Supplementum*.
- Woodbury, Roy O. & Little Jr., Elbert L., 1976. *Flora of Buck Island Reef National Monument*. Forest Serv. Res. Paper ITF-19, Puerto Rico.

Cromhoutstraat 38, 6971 AV Brummen

*
*
*

Succulenten houden binnenshuis met de hogedruk-natriumlamp

L. VERSCHOREN

In de huiskamer heeft men vaak behoefte aan plantegroei, een hall of een ander donker vertrek ziet er veel fraaier uit als ze versierd is met planten. De moedigen onder ons die toch op zulke plaatsen planten durven plaatsen, kunnen enkel Haworthia's overhouden.

Een aangepaste verlichting maakt het mogelijk op deze plaatsen toch nog planten en zelfs succulenten te houden. De traditionele hobbyplantenlampen: TL, groeilampen e.d. hebben in vele gevallen niet het juiste spectrum of zijn te zwak voor een aangepaste verlichting bij succulenten. De speciale plantenlampen zijn ontwikkeld voor de professionele kwekers en daarom door ons moeilijk te gebruiken.

Door Philips werd de hogedruk-natriumlamp SON-T 70 W met armatuur SGR 030 K speciaal ontwikkeld voor liefhebbers die zelf planten willen opkweken. In een proefje werd nagegaan of deze lamp te gebruiken was en hoe succulenten er op reageren.

Op een donkere plaats in de hall zonder direkt licht werd een bak gemaakt van 140 cm bij 80 cm. De bak werd waterdicht gemaakt met dikke plasticfolie en van een waterniveaumeter voorzien. In eerste instantie werden in de bak hydroplanten gezet en de bak aangevuld met grote hydrokorrels. De lamp werd in het midden, 100 cm boven de bak geplaatst. In combinatie met een tijd klok kon de belichtingsduur geregeld worden. Om het verbruik te

beperken werd de lamp 's avonds en een gedeelte van de nacht brandend gehouden, 8-9 uur vanaf 1 uur voor zonsondergang. Dit heeft het voordeel dat de planten een aanvullende belichting krijgen (omdat het daglicht onvoldoende is), maar toch nog voldoende rustperiode hebben. Tevens zorgt de lamp voor bijkomende verlichting op de hall wat nuttig is met kleine kinderen en is het voordelige nachttarief van de elektriciteit aardig meegenomen. De bemesting bestond uit ionenwisselaar 'Lewatith HD 5'.

Als de lamp aangestoken wordt straalt ze eerst geel licht uit om na enkele ogenblikken lichter en feller te schijnen. Al dadelijk bleek dat de lamp zeer sterk was en een grotere reikwijdte gemakkelijk aankon, minstens 1 x 2 m. De verlichtingssterkte bedraagt 1800 lux wat overeenkomt met de lichtsterkte bij bewolkt weer in het voorjaar. De planten worden door de hogedruk-natriumlamp mooi verlicht en zien er dan lichtgroen uit. De groei van de hydroplanten was zeer goed, zonder belichting was er geen plantegroei mogelijk geweest.

Na deze goede resultaten werden er cactussen en Fuchsia's bijgezet. Fuchsia's in winterrust kwamen in groei en bloeiden ook na enkele weken. Het verplaatsen naar buiten van deze Fuchsia's gaf echter nog wat problemen. De bloemen vielen af en de bladeren verbleekten. Het zonnige weer bij het overplaatsen en de korte belichtingsduur had hier zeker mee te maken.

Verschillende Mammillaria's werden ook getest. De groei was goed, maar licht geëtioloerd waarschijnlijk omdat de belichtingsduur nog te kort was. Vele soorten kwamen in bloei. Aanpassingsproblemen na overplaatsing kwamen minder voor.

Er moet gedacht worden aan een sterkere belichting in de zomermaanden (groei) terwijl in de wintermaanden (rust) een zwakkere belichting mogelijk is. Daarom zullen verdere testen nodig zijn, b.v. 16 uur bijlichten in de zomer en slechts 8 in de winter.

De hoge-druk-natriumlamp met SGR 030 K armatuur blijkt bijzonder geschikt als bijbelichting voor grotere ruimten, wat de plaatsingsmogelijkheden van de succulenten in onze verwarmde huizen kan verruimen en goede diensten kan bewijzen in hobbykassen gebouwd tegen een schaduwmuur.

Mechelbaan 728, B-2870 Putte

*

* *

Echeveria species F.O. 042 (Echeveria rondeli n.n.)

W.J.M. STERK

Dit zeer opmerkelijke plantje werd door Filipe Otero in de Sierra Mixteca, Oaxaca, Mexico gevonden. Voor zover mij bekend, heeft het nog geen naam. De naam *Echeveria rondeli* of *rondelii*, die er soms bij staat, is ongelukkig.

Ik stuurde een foto ervan naar Otero en hij schreef mij in zijn antwoord het volgende:

"Thank you for the picture you sent us of our sp. FO-042 from the Sierra Mixteca, Oaxaca. We are very surprised to know that it is named Echeveria rondeli in Europe since it has never been described in any Journal; however, it will be published as a new species in The Echeveria Society Journal by Dr. Meyran"

Of deze beschrijving inmiddels is verschenen, weet ik niet. Nu al is dit prachtige, blauwgroene dwergje op iedere beurs te vinden. Ik heb mijn eerste

Echeveria rondeli n.n.

Foto's van de schrijver

exemplaar bij Van Donkelaar op de kop getikt. Er zijn daar, evenals bij Frans Noltee, vaak interessante vetplantjes te vinden. Later kreeg ik op een beurs nog een exemplaar te pakken. Natuurlijk is het waarschijnlijk, dat het stekken zijn van oorspronkelijk dezelfde plant. Ik heb nog niet ontdekt of ze kiemkrachtig zaad kunnen vormen, door zelf- of onderlinge bestuiving.

De plantjes worden niet groter dan zes centimeter doorsnee. Ze hebben dan ruim vijftig blaadjes per rozet. Deze opvallend blauwgroene blaadjes worden iets minder dan drie centimeter lang en bijna bovenaan negen millimeter breed en drie millimeter dik. De bovenzijde is kaal maar aan de randen duidelijk gewimperd. De onderkant is behaard, vooral op de "kiel". Hierin lijkt dit plantje veel op de in 1961 door Moran beschreven *Echeveria ciliata*, die uit dezelfde streek afkomstig is. Van deze laatste zijn de donkergroene, niet blauwgroene, blaadjes vijf centimeter lang en tot 35 millimeter breed. De beharing lijkt veel op het door Otero gevonden dwergje.

De bloemen van beide plantjes lijken veel op elkaar. Bij *E. ciliata* worden ze één centimeter lang, bij het blauwgroene dwergje niet veel kleiner. Ik heb tot nu toe niet meer dan vijf bloemen in een bloeiwijze gezien. De kleur van de

kroonblaadjes is onderaan helderrood en boven geel. De kelk is sterk be-
haard.

Het plantje bloeit rijk en is heel gemakkelijk te kweken. Op een zonnige plaats
en in een humusrijke grond groeien ze snel en gezond. Tot nu toe zijn ze bij
mij tamelijk ongevoelig voor wat meer of wat minder water. Daar komt nog
bij dat ze heel gemakkelijk uitlopers vormen, iets dat *E. ciliata* niet doet. Deze
moet dan ook, evenals de eveneens verwante, al in 1910 beschreven *E. se-
tosa* uit bladstek vermeerderd worden. Door deze uitloper-tjes zal dit in alle
opzichten uitstekende *Echeveria*-aatje zeker een heel populair soortje worden.
Ook daardoor zal het lang in zuivere vorm blijven voorkomen.

Voor al *E. setosa* is zoveel voor kruisingen gebruikt, dat deze hybriden soms
onder de naam van de soort voorkomen. Hybriden als *Echeveria x derosa* en
Echeveria x set-oliver zijn daar een paar voorbeelden van.

Ook de stamvormende *Echeveria pilosa*, die in 1909 eveneens in de Sierra
de Mixteca gevonden soort, hoort in dit groepje thuis. Wat daarvan in cultuur
te vinden is, is nogal variabel. Er kunnen kruisingen bij zijn. Het vermoeden is
weleens bij mij opgekomen, dat we bij deze soort met een natuurhybride te
maken hebben. Deze soorten zijn, evenals veel andere *Echeveria*'s, meer
aandacht van de liefhebbers waard.

Zou het de moeite waard zijn een studiegroepje op te richten voor liefhebbers
van dit soort succulenten, die er wat meer werk van willen maken en gege-
vens en plantjes willen uitwisselen? Als u daarin geïnteresseerd bent en er
eventueel aan wilt deelnemen, laat u het mij dan eens weten.

Wevestraat 89, 5708 AE Stiphout/Helmond

*
* *
*

TIJDSCHRIFTEN

Mitteilungsblatt des A.f.M. 12 (5). 1988

Nr. 5. Met een artikel over een reddingsactie van *Mammillaria san-angelensis* (een synoniem
voor *M. haageana*, ook bekend onder de door Hunt tot synoniem verklaarde benaming *M. ele-
gans*) opent H. Muller dit nummer. H. Rogozinski vraagt zich af of *M. albata* en *M. dealbata*
conspicief zijn. Dit artikel is rijkelijk met foto's gedocumenteerd. De stroom species novae in
het geslacht *Mammillaria* houdt maar aan. Nu is het de beurt aan *M. moeller-valdeziana*, be-
schreven door D. Appenzeller; een duidelijke erbij geplaatste kleurenfoto laat een typische *wildii*-
vorm zien terwijl ook de uitvoerige beschrijving niet bepaald wijst op een vondst, die een variëteit
laat staan een soortrang m.i. rechtvaardigt. Voor *M. fraileana* vraagt L. Rademakers aandacht.
Voorts zijn er de gebruikelijke discussiebijdragen waaronder onderwerpen als het etiket van alu-
minium en *M. guerreronis*. Tenslotte duikt G. Medricky in de cactusgeschiedenis, door de ver-
diensten van een Engelse cactusliefhebber, G. Lawrence genaamd, aan de vergetelheid te ont-
rukken.

Nr. 6. M. Fielder geeft een verslag over zijn bezoek aan het Boyce-Thompson-Arboretum bij Su-
perior, Arizona. Een verslag van een seminar over herbariumtechnieken d.d. 15-10-1988 in de
Stedelijke Succulentverzameling te Zürich is van de hand van U. Eggli. W. Reppenhagen geeft
een bijdrage over de bescherming van *Mammillaria*-soorten. H. Rogozinski vervolgt zijn artikel,
deel twee, over de vraag of *M. albata* conspicief is met *M. dealbata*. J. Pilbeam wijdt een kort
artikel aan *M. geminispina*. G. Studier verhaalt over zijn contacten met Reppenhagen. Een in
memoriam over de 1-11-1988 overleden *Mammillaria*-specialist Kurt Schreier is opgenomen.
Met aanvullende opmerkingen over *M. moeller-valdeziana* komt D. Appenzeller.

Hoya - Nieuwsbrief no. 6.

In het eerste artikel wordt op de bekende, grondige wijze de soort *Hoya imbricata* en de daaraan
verwante soorten *H. maxima* en *H. pseudomaxima* besproken. Het zijn planten met schelpvor-
mige bladeren.

Uit hetzelfde groeigebied als *H. imbricata*, het Filippijnse eiland Palawan, komt *Dischidia rusco-
fia*, het onderwerp van het tweede artikel. In het derde artikel wordt nog een *Dischidia* besproken
en wel *D. ovata*.

In het vierde en laatste artikel wordt bewijsvoering geleverd dat *Hoya spec.* IPPS 1331 behoort
tot *H. nummularioides*.

Hoya - Nieuwsbrief nr. 7.

Uit de verwantschapsgroep van *Hoya diversifolia* worden de soorten *H. diversifolia*, *H. kerrii* en *H. obovata* besproken. Onder de titel: "Een indische komkommer" worden twee bijzondere plantjes voorgesteld; het zijn de caudex-vormende soorten *Neoalsomitra sarcophylla* en *N. podagrica*, waarvan het geslacht behoort tot de familie der komkommer-achtigen.

In een kort artikeltje wordt een lans gebroken voor de epifytische *Anthurium scandens*, een mini-plant.

Het volgende artikel gaat over *Hoya darwinii*, een soort die naast gewone ook blaasvormige bladeren vormt.

Het laatste artikel maakt de lezer vertrouwd met de vrij veel in collecties voorkomende *Dischidia bengalensis*.

Over de Hoya-Nieuwsbrieven en de commerciële, maar door zijn opzet zeer interessante Hoyaliefhebbersgids kunt u verdere inlichtingen verkrijgen bij Fa. Van Donkelaar, Laantje 1, Werkendam, telefoon 01835-1430.

Kakteen/Sukkulenten jaargang 23, 1988

Nr. 1. De voorpagina gaat getooid met een kleurenopname op de natuurlijke groeiplaats van *Adenium obesum* op het eiland Socotra in de Rode Zee. Op de achterkant staat, van hetzelfde eiland, een kleurenopname van een *Caralluma* species. In de artikelenreeks over *Pediocactus* en *Sclerocactus* is G. Haslinger toe aan deel twee, waarbij ditmaal het geslacht *Sclerocactus* centraal staat; een complete namenlijst inclusief de synoniemen volgens de inzichten van de auteur ronden deze aflevering af. R. Dehn geeft zijn bijdrage over *Escobaria cubensis* op de natuurlijke groeiplaats op het eiland Cuba. H. Meyer doet uit de doeken hoe hij zijn zuilcactussen laat overwinteren. F. Kümmel wijdt enige aandacht aan *Copiapoa krainziana*. Als interessant onderwerp koos V. Dornig mimicry-*Crassula*'s. Kweekervaringen in huis met *Rhipsalis robusta* behandelt M. Voigt. K. Hammer inventariseert welke succulentensoorten op Cuba voor afresteringsdoeleinden aangewend worden. Over de vereiste kwaliteiten van het gietwater verschaft R. Steeger de lezer een wetenschappelijke verhandeling gelardeerd met chemische reactieformules. Het kleurenwerk dat als gebruikelijk in het hart van het nummer is opgenomen is van prima kwaliteit.

Nr. 2. De voorplaat is ditmaal een afbeelding van *Theolocactus bueckii*, terwijl de achterzijde getooid gaat met een afbeelding van een kamvorm van *Carnegiea gigantea*. Thiemer-Sachse koos *Mammillaria huitzilipochtli* als onderwerp, maar dan uit volkerenkundig oogpunt, een zeer interessant artikel. In zijn artikel over cactusparasieten en -ziekten gaat M. Lehmann in deze derde aflevering nader in op niet-biologische schadeoorzaken en op de vorstbestendigheid van cactussen; wat dit laatste aspect betreft, een uitgebreide waarnemingslijst met cactussoorten is eraan toegevoegd. C. Schliebener wijdt een kort artikel aan *Delosperma cooperi*. Dat doet ook J. Hofmann met *Turbincarpus laui*. E. Schuler breekt een lans voor *Echeveria*'s die volgens hem bij liefhebbers in een soort van underdogpositie verkeren. *Theolocactus bueckii* wordt door G. Milkuhn nader beschouwd. H. Swart brengt een wetenschappelijk farmacologisch onderwerp: het geslacht *Sedum* als leverancier van grondstoffen voor medicijnen. Hoe *Pedio-* en *Sclerocactussen* op succesvolle manier uit zaad te vermeerderen zijn doet F. Hochstätter uit de doeken. R. Pützschel schrijft zijn kweekervaring op over *Discocactus horstii*. Tenslotte wist-u-datjes over cactussen en reuzencactussen, bijeengebracht door G. Schönfeld.

Kakteen/Sukkulenten 1988.

Nr. 3. R. Weber opent met een artikel over *Rebutia leucanthema*. Voor thermohydraulische kasraamopeners vraagt J. Hofmann aandacht. Van *Sulcorebutia flavissima* geeft K. Augustin een aantal standplaatsinformaties. G. Mettée vraagt zich af of *Parodia*'s problematische planten zijn. Ten behoeve van het geslacht *Ferocactus* breekt R. Steeger een lans. Hoe nu met cactus-hybriden om te gaan vertelt ons L. Teichmann. M. Haude gaat nader in op het omstrede geslacht *Cephalocleistocactus* Ritter. Het eerste deel van een reisverslag door Brazilië is van het schrijversduo W. van Heek en W. Strecker. Hoe men cactussen kan oogsten en opslaan doet E. Schuler uit de doeken. G. Mettée geeft een aantal kweekadviezen voor cactussen in een kas. Vele artikelen, tenslotte, zijn voorzien van goede kleurenfoto's, welke alle in het hart van het blad zijn bijeengebracht.

Nr. 4. M. Haude opent met een artikel over *Rebutia krainziana* cv. 'Aureiflora'. R. Fischer geeft ervaringen weer met hydrocultuur, meer bepaald ten aanzien van de cactussoorten *Mammillaria guelzowiana* en *M. pennispinosa*. Dezelfde auteur wijdt een bladzijde aan *Neolloydia pseudopectinata*. *Rebutia fulviseta* is een uitvoerig onderwerp van R. Weber. Over de plaats in de systematiek van *Echinocereus* species Lau-1143 filosofeert M. Haude; ook volgens hem hoort hij tot de *E. scheeri*-groep. P. Täschner kreeg een afwijkende vrucht bij *Mammillaria pygmaea*, welke later in een zijspuit bleek over te gaan. Voor *Euphorbia leuconeura* vraagt V. Dornig aandacht. Tips inzake het laten bewortelen van epifytische cactussoorten komen uit de pen van M. Voigt. Cactussen op Afrikaanse postzegels nam M. Kohser als onderwerp. W. van Heek & W. Strecker zijn toe aan deel twee van hun Braziliaanse reiservaringen. E. Herzog continueert zijn

reeks over het geslacht *Lobivia*; nu zijn *L. haematantha* en al haar vormen aan de beurt. P.J. Schade en C. Schliebener behandelen een tweetal kerstcactussen. J. Hofmann voert *Neolloydia knuthiana* voor het voetlicht. In een onverwarmde platte bak cactussen te laten overwinteren, was een experiment van E. Schuller. P. Helfmann geeft de lezer een aantal suggesties voor aanbevelenswaardige *Agaven*.

Theo Neutelings

Aztekia jaargang 10, 1987

Zeer verlaat is deze jaargang in één band verschenen. Het bevat slechts één artikel, wel van 100 pagina's, van de hand van Bohumil Mazef. Per Mexicaanse staat wordt een alfabetische opsomming gegeven van de daar gevonden cactussen met opgave van de vindplaats.

*
* *

Turbinicarpus krainzianus fa. **minima** Frank

Rechts:
Turbinicarpus
krainzianus
Links:
Turbinicarpus
krainzianus
fa. *minima*

In Succulenta 68, p. 40 (1989) werd de nieuwbeschrijving gepubliceerd van genoemde titelplant. Vergeten is aan te geven waar het type werd gedeponeerd. Het type is gedeponeerd in het Herbarium van het Botanische Instituut en Botanische Tuin van de Universiteit van Wenen (WU).

Turbinicarpus krainzianus fa. *minima* Frank, typus depositus in herbario universitatis viennense (WU).

*
* *

INHOUD

December - J.H. Defesche	250
Echinocereus laui - A. Pullen	251
Echinocereus laui - W. Sterk	251
Het geslacht Matucana (XXVI) - R. Bregman, A. Meerstadt, P. Melis en A. Pullen	252
Werd Parodia microsperma werkelijk ontdekt? - W. Weskamp	258
Brazilië: bakermat van de Cephaliumdragers - C. Wolters	260
Over Consoulea spinosissima en Consoulea rubescens (V) - P. Wagenaar Hummelinck	264
Succulenten houden binnenshuis met de hogedruk natriumlamp - L. Verschoren	267
Echeveria species F.O. 042 (Echeveria rondeli n.n.) - W. Sterk	268
Tijdschriften - Th. Neutelings en L. Bercht	270
<i>Turbinicarpus krainzianus</i> fa. <i>minima</i>	272